

De dissipacions patrimonials, dirigismes espuris i negligències institucionals

És un fet força simptomàtic de la situació sociocultural catalana que en els darrers anys s'hagin multiplicat el nombre d'arxius, fons i col·leccions d'art rellevants que han estat adquirits per particulars i centres públics i privats de fora del país. Des de les institucions pròpies se sol justificar el fet per la insuficiència de mitjans econòmics o per la competència deslleial de l'Estat a l'hora d'adquirir determinats bens culturals d'interès públic.

És innegable que les limitacions pressupostàries —no gens alienes a la manca d'equitat inversora de les polítiques estatals— i les pràctiques de deix colonial, derivades de la situació de minorització nacional, certament existeixen. I, previsiblement, persistiran mentre es mantinguin els nivells de subordinació en què es troba el país.

Però també cal fer esment del baix percentatge, molt per sota dels estàndards europeus, que els governs de la Generalitat venen dedicant a la cultura. I de la predominància d'un model social en què la migradesa de recursos públics —en un Estat espanyol on les grans fortunes paguen tributs irrisoris— serveix a determinats sectors de la *crème* local per estendre l'abast de la seva influència, adquirir llustre simbòlic i, a la pràctica, exercir unes competències que, en rigor, no els pertocuen, ja que ni responen a un mandat democràtic ni a una capacitació professional específica. Capgirant Kant, podríem qualificar aquest procedir com una forma de desinterès interessat.

A tot això, cal sumar-hi les descurances, falta de planificació i escassa interlocució social que, al meu entendre, han marcat bona part de les polítiques culturals —excessivament conjecturalistes i massa condicionades pel joc partidari i l'esperit mercantil— de les institucions catalanes. Si atenem la realitat interna dels nostres museus, i de la qual gairebé no es parla, veiem que, en general, es caracteritza per la insuficiència de personal, un gran nombre de contractes precaris, la sobreexplotació laboral i l'omnipresència d'empreses subcontractades. Una situació que, lamentablement, no desdiu d'altres àmbits fonamentals que també depenen de les administracions públiques.

Però més enllà de les iniciatives que mouen quantitats importants de diners i tenen un gran ressò en els mitjans, tot i que, en ocasions, s'exhaureixen en elles mateixes i deixen

un pòsit escàs, hi ha múltiples actuacions possibles, aparentment modestes i al marge del bramul mediàtic, arrelades al teixit sociocultural del territori i de caràcter diguem-ne estratègic, que no demanarien grans pressupostos per dur-les a la pràctica, però que es desconsideren de forma gairebé sistemàtica, sigui perquè queden lluny dels focus projectats pels mitjans de difusió i la cultura espectacle sigui perquè no donen rèdits polítics ni econòmics immediats. O sigui perquè resten al marge dels interessos de certes elits culturals influents, si bé de mirada curta, que tendeixen a obviar tot allò que no forma part del *mainstream* del moment.

Ara mateix, per exemple, hi ha en joc el fons artístic, arxivístic, hemerogràfic i bibliogràfic de Jaume Fàbrega, el principal crític d'art del segle XX que ha tractat més extensament la realitat artística de la Girona contemporània i un dels autors de referència de l'artigrafia catalana dels anys setanta i primers vuitanta. Arran de l'exposició dedicada a l'ADAG, Fàbrega va cedir gratuïtament més de mil cartells al Museu d'Art de Girona amb l'esperança que se'n faria un bon ús i servien per aprofundir en el coneixement de la memòria visual del país, perquè un museu ha de ser alguna cosa més que una vitrina o un mer contenidor.

Ens preguntem si les institucions gironines prendran alguna mesura o obriran alguna mena de negociació per salvaguardar la resta d'obres i documents que conserva el crític. O, per contra, passarà com en el cas recent d'Arnau Puig, que ha hagut de cedir a una empresa privada la gestió del seu fons davant l'escàs interès de les institucions públiques catalanes.

Si, com s'ha dit i repetit, el futur Museu d'Art Modern i Contemporani de Girona ha de servir, entre altres coses, per difondre i posar en valor l'obra produïda pels autors més rellevants del territori, com és que no es vetlli per mirar d'incorporar —i hi ha moltes formes de fer-ho més enllà del cop de talonari— aquelles peces i materials necessaris, i encara a l'abast, que haurien d'apuntalar i donar forma al discurs museològic? Malgrat les innegables limitacions existents i la necessitat d'establir prioritats, domina la percepció que no es fa tot allò que es podria i s'hauria de fer.